

IN CINERA CIÓ MÀXIMA

Grup Balear d'Ornitologia
i Defensa de la Naturalesa

“El GOB vs la incineració”
Informe 2010

ÍNDEX

1. Introducció
2. La gestió de RSU a Mallorca: un servei públic OBLIGATORI insularitzat
3. Prevenció de residus. Gestió ZERO per part del Consell.
4. El reciclatge. un anàlisi de la realitat.
 - Esporles, Puigpunyent, Sant Llorenç... exemples de municipis compromesos.
 - El cas de Palma
 - Manacor, Inca, Alcúdia suspensen en gestió de residus
 - La fracció orgànica: una assignatura encara pendent
5. Campanya "abocament zero", què significa en realitat?
6. El GOB vs la incineració
 - La lluita contra la incineració, una lluita local contra el canvi climàtic
7. Les alternatives del GOB

1. Introducció

Fa prop de dos anys el GOB denunciava de manera conjunta amb Greenpeace el fracàs de la gestió de residus a Mallorca. L'entitat internacional va incloure les instal·lacions de TIRME-

CIM en el seu document-informe "Contaminación en España-febrero'08" presentat en el marc de la campanya "Quién contamina?". Greenpeace va realitzar una acció directa a les mateixes instal·lacions de la incineradora, a Son Reus, denunciant la incineració com a aposta de la política en matèria de gestió de residus, assenyalant-la amb el dit com nomès *Greenpeace* ho sap fer.

Des de la construcció dels primers forns de la incineradora, el GOB ha vingut manifestant la seva oposició a aquest sistema finalista de tractament de residus i, en general, vers la política de gestió de residus impulsada des de la Consell de Mallorca.

Al 2010 s'ha acabat amb la construcció de dos nous forns per a incinerar que entraran en funcionament previsiblement al 2011 donant continuïtat a una política que, malgrat el que proclama el Pla Director Sectorial de Residus Sòlids Urbans de jerarquia de principis que hauria de regir la gestió dels residus a Mallorca i d'acord amb la qual la prevenció en la generació és la màxima prioritat, segueix sent una clara aposta per la incineració. La realitat és que Mallorca acollirà **tres línies d'incineració**, el que a afectes pràctics equival a posar en marxa **una segona incineradora**. D'acord amb els objectius marcats pel Consell de Mallorca, la incineració de Residus Urbans s'incrementarà, passant d'un 32% a un 62% l'any 2013. L'illa serà una de les regions de l'estat que més residus incineri, a més de ser la que més residus produeix per habitant, posant un cop més de manifest que el model d'incineració i l'autèntic model de les 3 erres (Reducir, Reutilitzar i Reciclar) són clarament incompatibles.

És per tant el moment de posar damunt la taula les veritats d'un sistema de gestió de residus basat en una de les més polèmiques i contaminants tecnologies de gestió de residus, la incineració, que pretén amagar-se darrera l'eslògan d'abocament zero, com a objectiu "ambiental" en matèria de gestió de residus i que a més s'impulsa com a servei públic insularitzat, establint l'obligatorietat en la destinació final dels residus que es produeixen a Mallorca i gestionat a través d'una concessió privada a l'empresa TIRME.

Després de més de 20 anys en lluita contra la incineració el GOB segueix reclamant unes polítiques que apostin per la reducció, reutilització i el reciclatge de residus en front a la incineració com a primera opció, i segueix plantejant i reclamant l'adopció d'alternatives més sostenibles per a la gestió de residus.

2. La gestió de RSU a Mallorca: el servei públic OBLIGATORI insularitzat

L'illa de Mallorca és un dels pocs exemples de l'Estat, en que el servei de tractament de residus té caràcter de **servei públic obligatori insularitzat**, pel qual es va establir el sistema de gestió indirecta via concessió administrativa¹ adjudicada a l'empresa TIRME S.A. fins a l'any 2041. En aquest sentit, TIRME disposa del monopoli dels residus durant més de trenta anys

TIRME S.A. és un conglomerat empresarial del qual formen part empreses com GESA-ENDESA, IBERDROLA, FCC i DRAGADOS, reconegudes empreses del sector energètic i de la construcció que basen la seva filosofia en la externalització de les problemàtiques ambientals que causen, i la maximització de guanys, és a dir fan de la gestió dels residus, que hauria de ser un servei bàsic, un negoci basat en la crema de la major quantitat possible de residus per obtenir els majors beneficis i amortitzar l'elevada inversió que ha suposat i suposa el macroforn de Son Reus, ara en fase d'ampliació.

La concessió a TIRME inclou:

- la construcció i posada en funcionament de les instal·lacions del servei públic
- l'explotació del servei de gestió (recepció dels residus a les estacions de transferència, transport des de les estacions a les plantes de tractament i tractament a les plantes)
- realització de campanyes de conscienciació, gestió del centre d'educació ambiental, comercialització subproductes, gestió i manteniment de les infraestructures, etc..

Les instal·lacions de tractament en relació als RSU en el marc de l'actual sistema de gestió són: la planta incineradora amb recuperació d'energia (planta actual i ampliació), la planta de selecció d'envasos, plantes de compostatge i metanització, planta de tractament d'escòries, dipòsit de seguretat i dipòsit de rebuig.

Avui dia podem afirmar que el vertader interès en la concessió del servei públic és però el negoci de la incineració. El rentable negoci que suposa, s'amaga darrera iniciatives de

¹ La concessió administrativa és la forma de gestió indirecta de prestació de serveis més utilitzada per l'Administració pública en general, i en especial per les corporacions locals. Comporta que el concessionari assumeixi la gestió i l'explotació del servei i que hi porti els mitjans materials, personals i tècnics necessaris. La concessió pot comprendre també la realització de les obres necessàries per establir el servei.

La doctrina majoritària estableix, com a característiques rellevants de la concessió respecte d'altres formes de gestió indirecta de serveis, els aspectes següents:

1. Suposa la gestió indirecta d'un servei públic local i s'articula i es formalitza de manera contractual.
2. Atribueix al concessionari unes facultats i funcions per delegació de l'Administració. No obstant això, aquesta manté la tutela i la fiscalització dels actes del concessionari.
3. L'objecte del servei públic que s'ha de gestionar indirectament ha de ser susceptible d'explotació econòmica.
4. La concessió com a forma de gestionar indirectament un servei públic té un caràcter temporal (com a màxim cinquanta anys, incloses les pròrrogues que, si s'escau, es puguin concedir).

maquillatge, com són les plantes de reciclatge que funcionen molt per davall de la seva capacitat i que es venen a l'opinió pública a través del "Parc de Tecnologies Ambientals" i l'anunci de la generació d'electricitat a partir d'un recurs renovable, i per tant, electricitat verda, obviant tota la contaminació associada al procés de la crema de residus (els residus no són un recurs renovable).

La realitat és que cremar surt més rentable que reciclar: la lògica és evident, mentre més residus es cremen i menys es recicla i reutilitza, més energia es ven a la companyia elèctrica GESA-ENDESA i més ingressos es generen. A part de la venda de part de les cendres i escòries generades en el procés d'incineració que són venuts, per exemple, a CEMEX per a fer ciment a la Cimentera de Lloseta.

D'aquí que, malgrat les pressions de grups i plataformes ecologistes que lluitaren per evitar que d'acord amb el que es preveia al PDSR de l'any 1990 la incineració fos la única sortida als residus produïts i gràcies als quals l'actual model de gestió compta amb tímides iniciatives per a la recollida selectiva i el reciclatge, la realitat és que les directrius polítiques en matèria de residus han estat sempre a mercè dels interessos econòmics que genera la incineració. Així s'explica el fracàs en matèria de prevenció de residus i els intents d'estabilització de la producció de residus, així com l'absència total de vertaderes polítiques de reciclatge i reutilització.

Això ha provocat evidentment, que les instal·lacions de valorització (incineració) i eliminació (abocadors) hagin anat quedant petites. Un exemple és l'abocador de Son Reus (ubicada en terrenys propietat d'EMAYA) que al 1994 va ser rehabilitat i que es preveia que havia de servir per un període de 20 anys i que just l'any passat (15 anys després) va ser ja clausurat per haver arribat al seu límit i va provocar la creació d'un nou abocador, anomenat "abocador de coa" també en terrenys d'EMAYA situats al costat de la incineradora.

Mentre hi hagi gent que s'enriqueixi cremant fems, qualsevol iniciativa de reducció, reciclatge o reutilització quedarà seriosament compromesa i condemnada a ser, senzillament, una estratègia de "greenwashing" empresarial i polític.

3.Prevenició de residus. Gestió ZERO per part del CIM

Un dels aspectes prioritaris en què les polítiques insulars en matèria de gestió de residus haurien de focalitzar la seva atenció és en la prevenció de residus. Aquest és un dels punts prioritaris marcats a les directrius europees i que des dels grups ecologistes es planteja com a objectiu principal als "fulls de ruta" de la gestió sostenible dels residus.

Des del punt de vista polític, no pareix que hagi preocupat en absolut aquesta el fet que la producció de residus s'hagi vengut incrementant anualment en els darrers anys de manera proporcional a la població. Únicament la crisi sistèmica actual que afecta les estructures de consum, ha pogut moderar el creixement en la generació de residus.

Residus Generats

Any 2006	Any 2007	Any 2008	Any 2009
769.080 Tm	771.067 Tm	731.746 Tm	703.273 Tm

Font: Consell de Mallorca

Residus generats per càpita*

Any 2006	Any 2007	Any 2008	Any 2009
972 kg/càpita/any	946 kg/càpita/any	870 kg/càpita/any	815 kg/càpita/any

Font: El-laboració Pròpia a partir de fonts de l'INE i el Consell de Mallorca

*S'incloeu els llots EDAR i els restes de poda i de jardí assimilats als residus urbans segons el Consell de Mallorca

Generació per càpita de residus per països comparativa amb Mallorca

Dinamarca	França	Alemanya	Mallorca
801 kg/càpita/any	541 kg/càpita/any	564 kg/càpita/any	946 kg/càpita/any

Font:El-laboració pròpia

a partir de les dades del Municipal waste generation per capita in Western Europe (EU-15), New Member States (EU-12), EU countries (EU-27) and total in Europe (EU-27 + Turkey, Croatia, Norway, Iceland, Switzerland) a <http://dataservice.eea.europa.eu/atlas/viewdata/viewpub.asp?id=4056>

I Consell de Mallorca: www.gestioderesidus.net

Aquestes dades, tant l'increment interanual de creixement en la producció de residus, com la mitjana de residus per càpita en comparació amb altres indrets d'Europa, posen de manifest la gravetat de la problemàtica de la producció de residus a Mallorca i la manca d'implicació política en una de les accions que hauria d'esdevenir prioritària en matèria de gestió de residus: la reducció, prevenció o minimització de residus. De fet, la gestió dels residus comença amb la prevenció dels mateixos.

Cal denunciar que des del Consell de Mallorca han estat pràcticament inexistents les iniciatives en aquest sentit. De fet, fins ara, ni tan sols s'ha donat suport a les petites iniciatives dels municipis que s'han avançat en implantar mesures que tenen com a objectiu disminuir la generació de residus, i millorar el reciclatge, com Esporles o Sant Llorenç, que haurien de servir d'exemple i model a altres indrets de Mallorca.

Per tant això fa que el Consell de Mallorca obtengui un ZERO en prevenció de residus, un ZERO en cercar un model que realment intenti solucionar el veritable problema: el constant creixement dels residus que produïm. Cal recordar que el "millor residus és aquell que no es genera", fet que a l'igual que a la primera de les 3 "R" està quedant a l'oblit i eclipsada pel Reciclatge, part important però no el tot en la qüestió dels residus.

4. El reciclatge. Un anàlisi de la realitat.

Des del GOB s'ha manifestat de manera reiterada que la incineració és un desincentiu pel ciutadà a l'hora de realitzar una correcta selecció de les diferents fraccions.

Tot i això, la pràctica totalitat dels municipis de Mallorca, han anat implantant poc a poc, la recollida selectiva de residus per tal d'incentivar el reciclatge a través de l'encomana de gestió al Consell de Mallorca, que acaba l'any 2011, i alguns, a iniciativa pròpia, fins i tot han començat a implementar la recollida selectiva porta a porta i han integrat la fracció orgànica també en aquesta recollida. És el cas de Puigpunyent, Porreres i Binissalem, que varen ser els primers en fer-ho. Posteriorment s'hi afegiren els municipis d'Esporles, Bunyola, i les Mancomunitats del Raiguer (a excepció de Marratxí i Inca) i la Mancomunitat del Pla, Capdepera.

Alguns altres municipis duen a terme recollides selectives parcials a barriades o a determinats sectors, com és el cas de Calvià (a Hotels que voluntàriament s'hi adhireixin), Andratx (a S'Arracó), a Inca (a la barriada de Crist Rei), i més recentment a Manacor (hotels que voluntàriament s'hi adhireixin). En el cas del municipi de Palma s'han posat en marxa dues recollides històriques, la barriada de Son Sardina i el hotels de la Platja de Palma que estiguin interessats.

En general però, tot i l'increment en la recollida selectiva entre 2004 i 2008, les dades de reciclatge, excepte en aquells municipis en que hi ha un compromís ferm de la institució local, són molt baixes. De fet, amb dades de 2008, només un 24% dels residus acaba sent reciclat, mentre que el 48% té com a destí final la incineració i el 28% restant acaba a l'abocador.

Sistemes de Tractament	2004	2005	2006	2007	2008
Reciclatge/Compostatge	140.956	165.441	178.583	206.275	175.481
Incineració	329.839	280.897	360.600	259.509	352.367
Abocador	151.695	208.451	209794	332.890	203.898
Total	622490	654789	748977	798674	731746

Font: El-laboració pròpia a partir de les dades www.gestioderesidus.net

Esporles, Puigpunyent Sant Llorenç... exemples de municipis compromesos

A hores d'ara, ja és molt conegut el cas *Puigpunyent*, que va ser la primera iniciativa engegada des del fòrum ciutadà de l'Agenda Local 21 del municipi., amb la qual es va iniciar una recollida selectiva porta a porta incloent fraccions com la matèria orgànica i la recollida d'oli a més de començar a crear infraestructures per gestionar de manera municipal els residus, reduint el transport de residus i per tant els costos associats. Ara fa un any aproximadament però, s'ha sumat una iniciativa de l'Ajuntament d'Esporles, que ha posat en marxa un nou model de taxa de residus que ha contribuït a augmentar més d'un 30% el reciclatge de residus i en el futur contribuirà a reduir els residus: les *bosses vermelles de rebuig*. Aquesta iniciativa suposa que les persones que menys rebuig aportin i per tant que més s'esforcin en reciclar tendran un estalvi a la taxa de residus.

Les Xifres de recollida selectiva dels dos municipis:

Puigpunyent	Recollida selectiva	Rebuig	% Reciclatge
-------------	---------------------	--------	--------------

2008	450522 kg	83940 kg	84.3
2009*	309610 kg	90340 kg	77.5

Font: El·laboració pròpia (a partir de www.gestioresidus.net)

Esportles	Recollida sel·lectiva	Rebuig	% Reciclatge
2008	956194 kg	1630015 Kg	47.4
2009*	772435 Kg	1243464 Kg	77.0

Font: El·laboració pròpia (a partir de www.gestioresidus.net)

***Les dades del 2009 són dades de gener a octubre d'aquest any**

Per altra banda cal esmentar la iniciativa del municipi de Sant Llorenç des Cardassar que ha posat en marxa un programa pilot per a hotels, al qual si han sumat 16 hotels de la zona turística de Sa Coma. Aquest programa ha suposat també una iniciativa de pagament per generació. Cada hotel ha disposat d'uns contenidors identificats amb un xip. D'aquesta manera a l'hora de carregar el rebuig als camions s'enregistrava quin pes tenia cada contenidor de rebuig i quin hotel havia generat aquells residus. Els resultats al final de 2008 era que un 26% menys de residus havien deixat d'anar a la incineradora i s'havien pogut recollir de manera selectiva unes 4 tonelades diàries de matèria orgànica.

TOP 5 dels Municipis que mes reciclen i que menys rebuig generen(en kg)

	Envasos	Vidre	Paper i Cartró	FORM	REBUIG	% Rebuig	Total RSU
Puigpunyent	92800	85720	80630	112380	108560	22,6	480090
Esportles	170790	156340	182953	391710	331830	26,8	1233623
Bunyola	172100	234390	211913	368710	2113350	68,1	3100463
Mancomunitat des Raiguer	774050	1002410	1134965	1505220	9834958	69,0	14251603
Fornalutx	11615	41790	25814	0	196460	71,2	275679

El cas de Palma

En l'anàlisi per municipis, Palma segueix representant el municipi que més residus genera però malauradament també el que menys recicla. Actualment Palma, ni tan sols disposa d'un pla de recollida selectiva integral de la fracció d'orgànica i les xifres de les fraccions reciclables, estan molt lluny d'un òptim raonable. És evident que s'ha d'exigir a Palma, una responsabilitat major en matèria de gestió de residus, pel seu pes demogràfic i pels seus recursos econòmics i per tant amb major capacitat d'actuació que altres municipis.

Des de sempre, Palma - que gestiona els residus a través de l'empresa municipal EMAYA - ha presentat unes dades de reciclatge que, en comparació amb la resta de municipis, ja posat en evidència la manca d'interès i implicació en l'optimització de la gestió dels residus a la ciutat des del punt de vista de la prevenció i el reciclatge. Actualment, la tendència continua sent la mateixa.

En aquesta legislatura, amb els canvis de direcció d'EMAYA, s'han produït molts canvis en

l'empresa pública encarregada de la gestió dels residus. El més notable va ser l'anunci d'un "Pla d'Impuls de la Neteja" que no plantejava cap mesura important ni destacable pel que fa al foment de la recollida selectiva. Tot i això, després de les repetides demandes per part d'Associacions Veïnals, Son Sardina, el Terreno, Santa Catalina, Son Sardina va aconseguir que finalment es decidís emprendre una recollida "porta a porta" pel nucli sardiner. En aquest sentit, el GOB vol donar l'enhorabona als veïnats de Son Sardina per la seva pressió i predisposició per tal d'impulsar un programa de gestió de residus més eficient i adient a la barriada..

Pel que respecte a la resta de ciutadans de Palma hauran de seguir duent a terme la recollida selectiva amb el demostrat ineficient sistema actual per àrees d'aportació i sistemes de recollida pneumàtica i sense cap tipus de seguiment ni informació. El Pla de Neteja : "Mans a Ciutat!" representa una rentada de cara a la ciutat i una rentada a les butxaques de les arques municipals, ja que s'han invertit quantitats milionàries en nova maquinària, sense entrar a pensar i planificar el millor sistema de recollida selectiva per a la ciutat de Palma. La despesa en contenidors soterrats per Palma és una mostra més de les intencions de la direcció política d'EMAYA: amagar el fems davall l'estora. Els contenidors soterrats són molt més cars i tècnicament no aporten cap millora a l'augment del reciclatge, si no que manté els resultats de baixes xifres, l'única aportació positiva és una millor aparença física de les àrees d'aportació del tot opinable.

Tot això suposa que a excepció de la posada en marxa del porta a porta de Son Sardina (iniciativa que suposa l'aportació dels residus de 2600 persones d'un total de 422.387 habitants, un 0,6% de la població) i la possible aportació dels hotels de la platja de Palma els avenços són els següents:

<i>Fracció</i>	<i>Dades 2008(en Tm)</i>	<i>Percentatge</i>
Envasos	26.082	10%
Vidre	5.974	2%
Paper i Cartró	15.037	6.2%
Form	77'400	0.03%
Rebuig	195.189.	80.54%
Total	221369.41	

Font: www.gestioderesidus.net

Aquesta xifres suposen que el municipi de Palma nomès recila un 19% dels seus residus, una xifra ridícula tenint en conte la gran quantitat de mitjans dels que gaudeix la ciutat. Mentre molts dels municipis mallorquins, Esporles, Puigpunyent, Capdepera, la Mancomunitat des Raiguer (a excepció de Marratxí i Inca), la del Pla de Mallorca, juntament amb , Bunyola, Sant Llorenç des Cardassar s'esforcin en col·laborar amb el sistema de reciclatge, el municipi amb més pes demogràfic i per tant amb més responsabilitats amb el medi ambient, Palma, es desenten del sistema contribuint de manera flagrant amb grans quantitats de residus a la incineració i l'abocament, generant un greuge comparatiu per a tots aquests municipis.

Manacor, Inca, Alcúdia suspenen amb gestió de residus

Les 3 grans ciutats per darrera de Palma, destaquen per les seves dades de generació de rebuig.

En el cas de Manacor, tot i que a partir d'enguany s'està posant en marxa un nou sistema de recollida de la Matèria Orgànica per a Matèria Orgànica i també realitza "portes a portes" pels comerços i establiments de paper i cartró i vidre, resulta insuficient per a la segona ciutat més gran de Mallorca i atenent a les dades relatives al percentatge de rebuig.

En tercer lloc Inca, ha posat en marxa una recollida de la matèria orgànica, però que únicament inclou la barriada de Crist Rei.

Finalment la quarta ciutat en importància, Alcúdia no dur a terme cap tipus d'iniciativa destacable en gestió de residus per obtenir una millor aportació de fraccions reciclables.

Per tant les 3 ciutats en importància que segueixen després de Palma, no poden treure massa pit i obtenen un suspés, en un aspecte bàsic per a una gestió sostenible de la ciutat: els residus.

	Envasos	Vidre	Paper i Cartró	FORM	REBUIG	% Rebuig	Total Residus Generats
Alcúdia	185860	779940	864880	0	17148900	90,3	18979580
Manacor	284800	684798	1525406	164728	21339470	88,9	23999202
Inca	181740	290880	477025	335340	12297040	90,5	13582025

Font: Elaboració pròpia (a partir de www.gestioresidus.net)

El cas de la matèria orgànica: un assignatura encara pendent.

La matèria orgànica és una de les fraccions més importants dels Residus Urbans, ja que suposa més del 40% del pes dels residus que produeix cada habitant per dia, per tant això suposaria a prop d'un 1 kg. de residus per habitant i dia, és a dir, en el cas de Mallorca, prop de 140.000 Tm, tirant per baix, de FORM.

Si tenim en conte que de cada 100kg de fracció orgànica s'en poden obtenir 30 de compost això suposaria s'haguessin pogut produir més de 40.000 Tm de compost i tenint en conte que a un hort es necessiten la magnitud de 4 litres (aproximadament 1 kg de compost) per metre quadrat això suposaria que es podria compostar per adobar les terres de 16.000 Ha, és a dir una superfície semblant a Campos o Felanitx. En canvi una part important d'aquests residus acaben a la incineradora o a l'abocador formant part de la fracció rebuig per la manca d'una recollida específica d'aquesta fracció.

5. Campanya "abocament zero", què significa en realitat?

Per tal de maquillar la política en matèria de gestió de residus basada en la incineració, des del Consell Insular i TIRME s'ha iniciat una campanya sota el lema "**abocament zero**" que es planteja com a objectiu prioritari i sobretot, com a objectiu ambiental per posar de manifest el compromís amb una gestió sostenible dels residus.

L'abocament zero, no és més que la manipulació que intenta aprofitar per similitud, el nom d'una de les campanyes que des de fa temps es duen a terme a diversos indrets del món i que té com a objectiu la reducció, la reutilització i el reciclatge, en contra de l'abocament i la

incineració : la campanya "residu zero".

Des de TIRME es parla de que l'alternativa "sostenible" a l'abocament és la incineració! Així, s'ha venut com un gran avanç la clausura de l'abocador de Son Reus, el que no s'ha dit però és que el tancament de Son Reus, no respon a una reducció en la generació de residus, ni a un augment del reciclatge sinó a un augment de la incineració i que a més, ha duit associat l'obertura d'un nou abocador de 80.000m² (molt més gros del que s'havia previst en la transició cap a un model de no abocador) i que a més duu associat la necessitat d'un abocador per les cendres i escòries generades en el procés d'incineració, per tant "abocament zero" és una fal·làcia.

Les dades

Així doncs a l'any 2006 es van destinar un total d'uns 185. 018 Tm de residus a l'abocador de Son Reus, propietat d'Emaya, als que si li suman els 58.918 de l'abocador de Santa Margalida suposa un total de 243 936 Tm de residus que han estat dipositades als abocadors mallorquins. Això suposa un 31% del total dels residus, mentre que el total de fraccions reciclables només suposa un 27, 20% a l'any 2007. Per altre banda les xifres d'abocament han estat notablement sempre per damunt de les dades de recollida selectiva

L'objectiu del CIM cap a l'any 2012 és incrementar d 'un 32% a un 61% la incineració, és a dir queda clar que aquest aproximadament 30% de la quota d'abocament té un únic objectiu: els forns crematoris.

Rànquing de sistemes de tractament de residus i total de residus generats 2007-2008

	2007	2008
1r Incineració	254.373	305.489
2n Abocament	327.333	238.041
3r Recollida Sel·lectiva	176.069	188.215
Total Residus Urbans Generats	757.775	731.746

Font: www.gestioderesidus.net

La incineració, i no és cap descobriment, suposa la crema indiscriminada d'una gran quantitat de matèria orgànica, que es podria compostar, així com envasos lleugers, vidre i paper i cartró. Els envasos lleugers, majoritàriament fabricats amb plàstics i alumini, són materials que tenen una gran energia calorífica i suposen un important combustible per a les incineradores. Per tant un dels aspectes que cal tenir en compte és que quan més envasos es cremin més òptim funcionament tindrà la incineradora per produir electricitat.

Estimació de fraccions reciclables dipositades al rebuig 2008 (en Tm)

Fracció	Recollit selectivament	Estimació generació residus	Residus reciclables a abocador/incineradora
<i>Envasos Lleugers</i>	8.979	102.857	93.877
<i>Paper i Cartró</i>	31.974	147.856	115.882
<i>Vidre</i>	18.641	64.285	45.644

<i>Matèria Orgànica</i>	27.094	223.027	198.933
-------------------------	--------	---------	----------------

Font: Murray, I. (2008) Observatori Territori i Sostenibilitat

Aquest quadre basat en una estimació del percentatge que suposa cada fracció del total de residus generats en base al Pla Director Sectorial de Residus Urbans de Mallorca, posa de manifest i tirant per baix que són molt importants les quantitats de residus que acaben a la incineradora o a l'abocador i que, tal i com la tendència manifesta, això seguirà així quan es posi en marxa la segona incineradora. Cal remarcar que les estimacions marquen pràcticament 94 mil tonelades d'envasos reciclables que acaben a la incineradora i la incineració de 115 mil tones de paper i cartró, una xifra del tot escandalosa sobretot si es té en conté el gran perjudici que suposa la fabricació de paper des de l'origen i sobretot si no s'aprofita per ser reciclat.

També es posa de manifest que la matèria orgànica, compostable, suposa que són malbaratats a prop de 200 mil tones. S'ha de tenir en conte que la matèria orgànica i el compost resultant podria ser molt útil per a la lluita contra l'erosió del sòl i la desertificació tal i com així ho ha manifestat Alfons del Val², en reiterades ocasions.

6. El GOB vs la Incineració

El GOB ha denunciat reiteradament que la incineració és una solució de final de canonada, insostenible i perillosa, que més s'allunya de les polítiques sostenibles de cicle tancat i malauradament, és l'objectiu estratègic adoptat pels responsables polítics en matèria de residus a la nostra illa. Les dades ho posen de manifest. Amb la posada en funcionament dels nous forns de la incineradora, si es compleixen els objectius dels percentatges que es destinin a incineració que preveu el Pla Director Sectorial de Residus Sòlids Urbans i suposant unes dades de producció de residus semblants a les actuals, les Illes Balears seran la segona comunitat autònoma amb més capacitat d'incineració de l'Estat Espanyol amb més de 700.000 Tm incinerades anualment, per darrera de Catalunya.

La incineració suposa un desaprofitament dels recursos naturals, un desincentiu per a la reducció dels residus - que hauria de ser una prioritat tenint en compte que un dels aspectes més preocupants és l'increment constant de la producció de residus per càpita - a més de ser un sistema que genera greus impactes a mig i llarg termini sobre la salut pública derivats de l'emissió de contaminants d'elevada toxicitat, com són els metalls pesats i compostos orgànics, entre els quals, cal destacar les dioxines i furans. A més, actualment sorgeix un nou argument contra aquesta tecnologia i és la seva contribució al canvi climàtic.

² Alfonso del Val, a més de prestigiós assessor i consultor sobre temes mediambientals (la seva obra "El llibre del reciclatge" va ser, ja fa molts d'anys, un dels primers minittractats i s'ha convertit en un manual imprescindible sobre aquesta matèria. És autor de nombrosos articles i publicacions ("Les escombraries poden ser un tresor", "Tractament dels residus sòlids urbans",...). Últimament ha escrit "Una alternativa a la incineració dels residus a Gipuzkoa", editat recentment per Ezker Batua-Berdeak.

La lluita contra la incineració, una lluita local contra el canvi climàtic

La lluita contra la incineració és més que una lluita contra una gestió errònia dels residus, és més que la lluita contra una amenaça per la salut pública, és la lluita per reduir l'impacte del canvi climàtic i les seves conseqüències al nostre planeta. És l'hora que Mallorca faci la seva aportació després de molts d'anys d'incrementar de manera constant les seves emissions de gasos d'efecte hivernacle. Mallorca tindrà dues incineradores, més que cap altre comunitat autònoma de l'Estat en relació als seus habitants. En definitiva, una desmesura.

Tot això passa mentre a tot l'estat i a nivell internacional la lluita contra la incineració no s'atura i va en augment. Només durant els darrers temps s'han duit a terme grans mobilitzacions a Alcalá de Henares (Madrid), Vall del Ges (Catalunya), mentre que la "Coordinadora Anti-incineración de Guipúzcoa" ha promogut un projecte de Llei de Residus Vasca sense incineració.

Segons GAIA (Aliança Global contra la Incineració) al Japó, un dels països amb més ús intensiu d'incineradors, l'oposició a aquest sistema ha estat tant forta que ha aconseguit el tancament de nombroses incineradores. Mentre que països que fa anys que empen aquest sistema, veuen que no és la solució, a Mallorca s'aboga per potenciar-la i es ven com a capdavantera.

La relació dels residus i del canvi climàtic

Els residus són un dels aspectes que també intervé amb l'agreujament del Canvi Climàtic si no s'apliquen i optimitzen la regla de les 3 "R's" i es duen a terme sistemes de gestió de residus finalistes i contaminants com l'abocador i la incineració. Més enllà d'això els residus influeixen en els següents termes:

- Cada cop que un residu no es recicla és necessari extreure més recursos naturals per fabricar-ne de nous, suposant en molts casos la deforestació, destrucció o contaminació pels processos extractius, suposant una pèrdua d'hàbitats en molts casos i de massa forestal, principal engolidor de CO₂.
- El transport de les matèries primeres cap a les fàbriques de producció, i la post-producció, així com el transport cap als mercats dels productes elaborats, és una suma de quantitats molt importants d'emissions de CO₂, molt més elevada que si s'aprofiten els materials reciclables.
- Cal sumar les emissions produïdes només en el procés de fabricació dels productes en qüestió.
- Les emissions directes de gasos que fan incrementar l'efecte hivernacle com el Metà dels abocadors, o sobretot més clarament l'emissió de CO₂ i NO₂ de les incineradores de residus.

Les dades

Actualment, dels residus generats a Mallorca un 30% acaben a la incineradora. Amb aquest percentatge ha suposat en números totals uns 103.000.000 kg de CO₂ (informe *Incineración de residuos: Malos Humos para el clima* ed.Greenpeace). Els objectius del Pla de Residus impliquen multiplicar el percentatge de residus destinats a incineració. Això implicarà per tant que també es multiplicaran per 2 els Kg emesos per les incineradores arribant a xifres superiors a les 200.000 tonelles de CO₂ emeses a l'atmosfera, una xifra que només contempla les emissions directes però que no contempla les emissions indirectes del transport i associades a la pèrdua de recursos naturals que suposa la incineració de materials reciclables.

7. Les alternatives que proposa el GOB

Modificació del Pla Director Sectorial de Residus Sòlids Urbans

Cal un canvi en la planificació, una revisió d'objectius i una revisió dels termes de la concessió del servei públic que garantitzi la viabilitat dels sistemes de reciclatge, reutilització i sobretot, que prioritzi la minimització dels residus i estableixi objectius clars i quantificats de reducció de les dades de generació de residus.

L'impuls normatiu i fiscal de la reducció de residus

Un exemple seria, les taxes de Pagament per generació de residus (en anglès "PAYT"), són una tipologia de taxes que bonifiquen a les persones que més residus reciclen i, per tant, que menys residus de rebuig generen. Per tant, el que fan és que es paga en funció de si produeixen més o manco residus. A Mallorca tenim dos clars i bons exemples, que a més compten amb l'aval del seu èxit.

Per altra banda, l'Estat Espanyol que va impulsar el PNIR (Pla Nacional Integral de Residus), el qual estableix com una de les seves fites la reducció en un 50% de les bosses de plàstic per a 2010 i un 75% al 2015.

Normatives d'aquest estil no són tan utòpiques com des de les administracions i els lobbies empresarials es vol fer veure, nomès cal donar les passes endavant per fer-les realitat, això sí amb planificació i amb suport de campanyes d'educació ambiental.

L'educació ambiental per davant de la publicitat.

TIRME publicita la seva imatge i "ven" la política en matèria de gestió de residus com una política avançada i sostenible, amb la total complicitat, fins ara, del Consell de Mallorca. El que cal és invertir els doblers públics en intentar conscienciar a la gent de la importància de la bona gestió dels residus, reduint-los, reutilitzant i reciclant els residus. Per això, les campanyes d'educació i sensibilització ambiental són una eina necessària i que s'han de dur a terme de manera continuada, per tal de tenir repercussió a la societat i per tenir uns resultats positius.

Implementació de recollides selectives integrals.

Cal demanar que els ajuntaments de municipis més gran realitzin un estudi i analitzin les característiques del seu municipi per tal de desenvolupar un pla de recollida selectiva més eficaç que els actuals i que a la vegada s'adapti a les característiques pròpies. Cal engregar i implicar als diversos agents socials, així com als ciutadants en general en un procés participatiu per tal de poder fer un programa de consens per fomentar el reciclatge i la reducció dels residus.

Tancament de la planta incineradora

Totes aquestes propostes tenen un objectiu final bàsic en comú: el gir de les polítiques en matèria de gestió de residus que prioritzi l'interès públic, optimitzi la gestió dels doblers públics i prioritzi les polítiques necessàries per a la reducció de residus per tal de poder planificar el tancament de la incineradora de Son Reus a curt termini.

Precisament ara, que després de 10 anys i tot i el canvi polític en el Departament de Medi Ambient del Consell, fins ara d'UM, es pretén posar en funcionament una nova incineradora, evidenciant el fracàs i l'engany de les polítiques de residus que s'han omplert la boca de reciclatge però que en realitat, ha quedat més que clar que l'objectiu era i segueix sent la incineració. Però ara també precisament, perquè alguns municipis han impulsat mesures que ens demostren que les coses es poden fer d'una altra manera, aquí, a Mallorca i que les xifres de reciclatge augmenten implementant sistemes novedosos però senzills de recollida selectiva.

La nova incineradora no obeeix a una necessitat social, obeeix senzillament al compromís institucional de garantir "el negoci dels residus" a l'empresa concessionària i donar continuïtat a un model de gestió de residus insostenible, avalat per un Pla Director Sectorial de Residus insostenible. Ara, pretenen que tots contribuim a "alimentar" aquests forns generant més i més residus i sense que les mesures de reciclatge i reducció vagin més enllà de representar dades testimonials i poc significatives i així contribuim tots a una nova gran infraestructura que des del punt de vista dels residus no representa una vertadera solució i sense tenir en conte les problemàtiques associades.

Cal que es faci evident un canvi de direcció en les polítiques de gestió de residus: cal una modificació del Pla Director Sectorial de Residus Sòlids Urbans i cal la planificació del tancament de la incineradora.

Grup Balear d'Ornitologia
i Defensa de la Naturalesa

C/ Manuel Sanchís Guarner, 10
07004 Palma

T +34 971 49 60 60

F +34 971 49 60 78

info@gobmallorca.com

www.gobmallorca.com